

Jubilujúci časopis venovaný životnému prostrediu

Ružička, M.: Jubilee of the Journal Dedicated to the Environment. *Životné prostredie*, 2017, 51, 2, p. 67 – 68.

In 2016, the Životné prostredie journal has reached 50 years since its first publication. Already from the first issue, it has been determined, that the core of the content of individual issues will always focus on various central topics. The Životné prostredie journal has contributed to definition of three basic principles of environmental philosophy: Ecology defines what the world is like; Environmentalist considers how to live in the world; Environmental ecology characterizes the world and the possibilities how to live reasonably in such a world.

Key words: *Životné prostredie journal, theory, environmental ecology, environmental care*

Časopis *Životné prostredie* sa v roku 2016 ocitol vo svojom päťdesiatom ročníku. V živote človeka je to zrelý vek, plný elánu a síl. Môžeme dúfať, že to platí aj pre tento časopis.

Prvé číslo časopisu *Životné prostredie*, ktoré vyšlo v roku 1967, malo v podtitule spresnenie, že časopis má splňať špecifickú funkciu vedeckej revue pre otázky teórie i praxe pri tvorbe a ochrane životného prostredia. Ako hlavný redaktor som vtedy v úvodnom stĺpčeku uviedol, že sa bude zameriavať na aktuálne a perspektívne otázky vedy pri tvorbe životného prostredia, na odbornú, vedeckú i realizačnú stránku životného prostredia. Časopis mal prispievať tiež k riešeniu styčných problémov viacerých vedných disciplín a súčasne podporovať vzájomnú informovanosť a výmenu názorov medzi odbornými a vedeckými pracovníkmi a pracovníkmi v riadiacej, výrobnéj a politickej praxi.

Už od prvého čísla sa stanovilo, že so zreteľom na mnohoznačnosť problematiky sa jadro obsahu v jednotlivých číslach bude zameriavať vždy na inú ústrednú myšlienku. Neskôr sa spresnilo, že okrem teórie sa bude namiesto tvorby venovať starostlivosti o životné prostredie. Tvoríť životné prostredie je veľmi zložitý problém, ktorý neovplyvňuje iba človek, ale aj príroda. Ľudskej spoločnosti zostáva najmä starostlivosť o zachovanie takého životného prostredia, ktoré bude rešpektovať trojjednosť človeka ako tvora živého, spoločenského a mysliaceho.

Ak listujeme v doterajších ročníkoch časopisu *Životné prostredie*, môžeme iba tušiť početné úskalia redakčnej práce najmä v období pred Nežnou revolúciou, keď bola starostlivosť o životné prostredie skôr trpená než vítaná. V 50. ročníku sa zavŕšil počet vydaných čísel a tým aj monotém. So zreteľom na rozsah environmentálnej problematiky je to možno málo, ale ak si uvedomíme skutočnosť, že na príprave každej monotémy sa podieľali okrem redakcie minimálne dvaja garanti a celý rad recenzentov, je za týmto číslom množstvo odborníkov, ktorí boli zainteresovaní do environmentálnej problematiky. Títo odborníci spolu s redakciou aktivizova-

li ďalších odborníkov, autorov článkov a príspevkov. V každom z doterajších čísel je priemerne 15 príspevkov od jedného či viacerých autorov. To predstavuje približne 4 000 až 5 000 autorov prevažne zo Slovenska a Česka, ktorí v časopise publikovali. Viacerí z nich iste prispievali v časopise viackrát, ale aj tak je to nebývalý počet odborníkov, ktorí boli cez časopis motivovaní venovať sa vo svojom odbore otázkam dotýkajúcim sa problematiky životného prostredia. Za päťdesiat rokov vyrástla generácia vedcov a špecialistov, ktorí prispeli a prispievajú k rozvoju teórie a starostlivosti o životné prostredie, ako to je uvedené v podtitule jubilujúcej revue.

Počas tohto päťdesiatročného obdobia sa podarilo dostať problematiku životného prostredia a s ňou aj ekológie nielen na vedecké a výskumné inštitúcie, ale aj do výučby na školách všetkých stupňov. Od roku 1994 sa systematicky venuje pozornosť environmentálnej a ekologickej výchove a vzdelávaniu na školách v Slovenskej republike. V roku 2004 sa konala 4. národná konferencia *Koncepcia výučby v environmentalistike a ekológii na školách v Slovenskej republike* a vďaka záverom prvej konferencie sa na ministerstvách životného prostredia a školstva zriadili komisie, ktoré sa venujú environmentálnej a ekologickej výchove a vzdelávaniu nielen na školách, ale aj v mimoškolskej sfére.

Koncepcia environmentálnej a ekologickej výchovy a výučby sa musí opierať o ťažiskové zameranie obsahu ekológie a environmentalistiky. Environmentalistika sa chápe ako vedná oblasť zaoberajúca sa vzťahmi a procesmi medzi všetkými druhmi ľudskej činnosti navzájom a prostredím, v ktorom sa realizujú, so zreteľom na človeka a živé organizmy. Ekologická interpretácia životného prostredia spočíva v chápaní tohto termínu v celej jeho šírke ako životného prostredia všetkých organizmov vrátane človeka. Patrí sem tá časť geobiosféry, v ktorej môže človek a ľudská spoločnosť jestvovať, rozvíjať sa a s ktorou prichádza do interakcie.

Problematika životného prostredia sa v súčasnosti rozčleňuje do troch základných tematických okruhov.

Profesor Milan Ružička – zakladateľ časopisu Životné prostredie. Foto: Eva Pauditšová

Okrem environmentálneho manažmentu a environmentálneho inžinierstva je to tiež environmentálna ekológia. Môžeme ju charakterizovať ako ekologické základy životného prostredia, pretože jej úlohou je rozvíjať ekologické princípy, ktoré sa opierajú o základy ekológie pre potreby environmentalistiky.

Zdôrazňovaním ekologického princípu pri starostlivosti o životné prostredie sa dostávame k otázke kvality života, ktorá je tiež podmienená kvalitou jeho prostredia. Relativita kvality života spočíva v otázke: akého života. Je to život jedinca, populácie, spoločenstva človeka alebo nejakého iného organizmu? To sú otázky, ktoré majú svoje korene vo všetkých sférach ľudskej činnosti. Preto sa v časopise Životné prostredie postupne odкрývajú problémy v rôznych tematických okruhoch, a takto sa podnecuje záujem a mobilizujú odborníci i verejnosť na riešenie problémov, ktoré sú spojené s teóriou a starostlivosťou o životné prostredie.

Človek nežije na Zemi sám. Má svojich susedov, spolubývajúcich. Sú nimi členovia jeho rodu, ľudská populácia, ale aj živočíchy a rastliny. Tými susedmi je aj pôda, voda, pevnina, ovzdušie a nakoniec aj naša slnečná sústava a vesmír. Otázka starostlivosti o životné prostredie je, obrazne povedané, starostlivosťou o svojich

Ing. Július Oszlányi (zľava), prof. László Miklós, prof. Milan Ružička a doc. Dušan Čaplovič, vtedajší minister školstva, vedy, výskumu a športu, v družnej diskusii počas stretnutia na Smolenickom zámku v roku 2014 pri príležitosti 50. výročia založenia predchodcu dnešného Ústavu krajinej ekológie SAV. Foto: Eva Pauditšová

susedov. Je to uvedomenie si, že na tejto planéte nechcem žiť a jestvovať iba ja, ale aj moji susedia, ktorí tvoria jednotný, ale zložitý systém, navzájom závislý a previazaný nespočetnými, často neviditeľnými interakciami.

* * *

Do akej miery k tomuto uvedomeniu prispel aj časopis *Životné prostredie* posúdia čitatelia. Minimálne prispel k tomu, že môžeme konštatovať tieto tri základné princípy filozofie starostlivosti o životné prostredie: *ekológia* hovorí o tom, aký je svet; *environmentalistika* uvažuje, ako vo svete žiť; *environmentálna ekológia* charakterizuje svet a možnosti, ako v tomto svete rozumne žiť.

Dr. h. c. prof. RNDr. Milan Ružička, DrSc.,
kvetruzicka@gmail.com
zakladateľ a dlhoročný šéfredaktor časopisu Životné prostredie, bývalý riaditeľ Ústavu krajinej ekológie SAV v Bratislave